

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО НЕГАЙНИХ ЗАХОДІВ З ПОПОВНЕННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Анотація. У даній статті коротко проаналізовано та на цифровому матеріалі показано стан справ у пенсійній системі України, що склався на поточний момент. Наголошується на необхідності її негайного реформування. Запропоновано ряд пропозицій, застосування яких дозволять підвищити розмір надходжень до Пенсійного фонду України.

Аннотация. В данной статье проведен краткий анализ и на цифровом материале показано состояние дел в пенсионной системе Украины, которое сложилось в настоящее время. Обращается внимание на необходимость её немедленного реформирования. Дано ряд предложений, применение которых позволит повысить размер поступлений в Пенсионный фонд Украины.

Summary. This article briefly analyzes the digital material and shows the status of the pension system of Ukraine, which was formed at the moment. The need of immediate reform. A number of proposals which will allow to increase the amount of revenues of the Pension Fund of Ukraine.

Ключові слова: Пенсійний фонд України, дефіцит, доходи, видатки, реформи, податки, пільги, солідарна система, накопичувальна система, податок на депозити.

Ключевые слова: Пенсионный фонд Украины, дефицит, поступления, расходы, реформы, налоги, льготы, солидарная система, накопительная система, налог на депозиты.

Basis words: Pension Fund of Ukraine, deficit, receipts, expenditure, reforms, taxis, privileges, solidarity system, accumulation system, taxation of deposit.

Постановка проблеми. Дефіцит Пенсійного фонду України на кінець першого кварталу 2010 року складе 29,8 мільярда гривень. Середній розмір державної пенсії в Україні у березні 2010 року складав 1033 гривні на місяць.

Водночас потреби держави на її виплату сягають більше 14,2 мільярда гривень щомісяця [7].

Видатки Пенсійного фонду України за 2009 рік – 165,7 мільярда гривень, тоді як власні доходи установи становили лише 103,1 мільярда гривень. Починаючи з 2007 року, коли Фонд забезпечував власними доходами 74,4% своїх видатків, частка цього покриття зменшувалася [8]. Тобто з кожної 1000 гривень, яку отримав пересічний пенсіонер 2009 року, 378 гривень були не з внесків до Пенсійного фонду, а дотацією з держбюджету, і лише 622 гривні можна назвати пенсією. Незважаючи на реальний стан справ у пенсійній системі, у 2005 році і особливо у 2007 – 2009 роках, відбулося різке зростання видатків Пенсійного фонду України. Якщо у 2004 році вони становили 36,2 мільярда гривень, то у 2007 році – у 2,8 рази більше.

У бюджеті Пенсійного фонду України на 2009 рік було передбачено 164,1 мільярда гривень видатків, фактично ж було витрачено 165,7 мільярда гривень, що у 1,6 рази більше, ніж у 2007 році, і в 4,5 рази більше, ніж у 2004 році.

Поступово обсяги видатків Пенсійного фонду України стали наближатися до рівня доходів державного бюджету. У 2007 році вони становили 72,3% його доходів, у 2008 році – 78,9%. У 2009 році планувалося 84,5%, але фактична цифра склала 91,8% [3].

Аналіз останніх досліджень чи публікацій. Система пенсійного забезпечення в Україні потребує негайного реформування.

О. Коваль пропонує: модернізацію солідарної системи; впровадження накопичувальної системи; стимулювання недержавного пенсійного забезпечення [4].

Іванова Л. М. та інші звертає увагу на загальні принципи удосконалення та реформування податкової системи в Україні:

— створення умов для формування сприятливого інституційного середовища оподаткування. Іншими словами, необхідно створити таке законодавство про оподаткування, яке б забезпечило детальне регулювання

податкових правовідносин, визначення прав та обов'язків як платників податків, так і контролюючих органів тощо;

— удосконалення структури системи оподаткування, яке полягає у скасуванні неефективних (затратних) податків і зборів; запровадженні податку на нерухоме майно; поширенні рентних платежів на видобуток нафти, газу та інших корисних копалин; спрямуванні податкового навантаження з прямих на непрямі податки та ресурсні платежі; поступовому зменшенні частки податку на прибуток підприємств і збільшенні частки податку з доходів фізичних осіб у структурі податкових надходжень; збільшенні частки місцевих податків і зборів у структурі доходів місцевих бюджетів;

— проведення реформування системи податків і зборів (обов'язкових платежів), що полягає у реформуванні окремих видів податків, щоб забезпечити таким чином, врешті-решт, ефективну податкову систему [5], [6].

Всі вказані пропозиції несуть якщо не загальнотеоретичний аспект розв'язання проблем, то прикладний, але тривалий у часі аспект реформування.

Із всіх вказаних пропозицій їх впровадження не дає відповідь на питання, — що робити сьогодні, коли реформи ще не почато, що робити в наступні роки, коли реформи вже буде розпочато, але результатів реформ ще не буде за фактом.

Постановка завдання. Знайти джерела поповнення Пенсійного фонду України на поточний момент, сьогодні, коли реформи ще не розпочато.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим на сьогодні є забезпечення виконання Пенсійним фондом України покладених на нього зобов'язань, спрямованих на підвищення рівня пенсійного забезпечення. Враховуючи постійно зростаючу потребу у фінансуванні пенсій, в умовах, що склалися, Пенсійному фонду необхідно залучати якомога більше надходжень. Частиною третьою ст. 19 Закону № 1058-IV [1] визначено, що нарахування страхових внесків здійснюється на суми, не зменшені відповідно до ст. 6 Закону № 889-IV [2]. Отже, нарахування внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування здійснюється без урахування соціальних пільг,

передбачених податковим законодавством. Іншими словами, при розрахунку внесків до Пенсійного фонду пільги ні для кого не передбачені. Але на практиці з'ясовується протилежне.

З 01.05.2002 року постановою КМУ від 11.04.2002 року № 494 встановлено максимальну величину доходу працівника, з якої справляються страхові внески до Пенсійного фонду України та інших фондів соціального страхування. Суть встановленої максимальної величини в тому, що при отриманні доходу, який вище за встановлену максимальну величину, розрахунок внесків проводиться з суми максимальної величини. Наприклад, в період з 01.05.2002 року по 31.05.2003 року розмір максимальної величини складав 2200 грн. Це означало, що при одержанні заробітної плати (або загальної суми доходів) — 3000 грн, 4000 грн, 5000 грн в місяць, або вищої, розрахунок сум нарахувань та утримань до Пенсійного фонду проводився з суми 2200 грн. В період з 01.06.2003 року по 31.12.2004 рік постановою КМУ від 26.04.2003 року № 605 максимальний розмір встановлено в розмірі 2660 грн. Законом України від 23.12.2004 року № 2285-IV на 2005 рік такий розмір вже складав 4100 грн. У 2006 році максимальний розмір змінювався від суми 4830 грн до суми 5050 грн згідно закону України від 20.12.2006 року № 3235-IV. У 2007 році на підставі закону України № 489-V ВІД 19.12.2006 року максимальний розмір складав від 7875 грн до 8220 грн. Починаючи з 2008 року уже не в окремих законах, а в законах України «Про державний бюджет України на (відповідний рік)» встановлено максимальну величину доходу працівника, з якої справляються страхові внески. В 2008 – 2009 роках така величина складала 10035 грн, у 2010 році цей показник варіює від 13035 грн до 13830 грн.

На практиці, норма, що встановлює максимальну величину доходу працівника, з якої справляються страхові внески, зменшує базу розрахунку внесків до Пенсійного фонду для окремих працівників, а саме для таких, які отримують високі заробітні плати (доходи). А це вже є пільга, якої за законом № 1058-IV не передбачено. Внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування є загальнообов'язковим платежем і законодавством не можуть

встановлюватися пільги, щодо нарахування та сплати страхових внесків або звільнення від їх сплати — так регламентує ст. 18 Закону № 1058-IV.

Перша пропозиція. Відмінити показник максимальної величини доходу працівника, з якої справляються страхові внески до Пенсійного фонду та інших фондів соціального страхування. Такий крок, по-перше, збільшить базу оподаткування, і, як результат, збільшаться надходження до Пенсійного фонду, а з іншої сторони примусить, особливо на підприємствах, зменшити доходи окремим високооплачуваним працівникам в зв'язку з тим, що розмір внесків до Пенсійного фонду в частині нарахувань, який відноситься до собівартості продукції, буде занадто високим і може зменшити прибуток підприємства.

Друга пропозиція. Пенсійний фонд України пропонується залишити працювати в межах солідарної системи пенсійного забезпечення і в межах цієї системи встановити мінімальний (це вже діє) і максимальний розмір пенсій для всіх без виключення пенсіонерів. Суть цієї пропозиції — встановлення максимального розміру пенсій для всіх без виключення пенсіонерів в межах солідарної системи пенсійного забезпечення. Все інше, наприклад, становлення залежності розмірів пенсій від страхового стажу й заробітку залишається незмінним за виключенням маленького але суттєвого додатку, який міг би бути сформульований так. Всі, хто одержував доходи, наприклад, три чи більше середніх рівнів заробітних плат — одержують максимальний розмір пенсії. Наприклад, якщо середній рівень дорівнює 1000 грн, а пенсіонер 1 одержував доходи по 5000 грн в місяць, а інший — пенсіонер 2, одержував доходи 50000 грн в місяць, то обидва пенсіонери одержують максимальний розмір пенсії незалежно від того, які суми утримань та нарахувань до Пенсійного фонду перераховували вони зі своїх доходів у минулому.

Третя пропозиція. В рамках нового Податкового Кодексу обговорюється доцільність оподаткування доходів фізичних та юридичних осіб одержаних від депозитних операцій. Доцільно податок на доходи від депозитних операцій ввести, як утримання (а не як нарахування) до Пенсійного фонду. Ставка може бути загальною чи іншою, це питання, яке ще потрібно розв'язувати.

Висновки з проведеного дослідження. У статті проаналізований на сьогоднішній день стан поповнення Пенсійного фонду України. Запропоновані окремі кроки для вирішення проблеми наповнення Пенсійного фонду які дадуть результат відразу після їх впровадження, а саме:

— відмінити показник максимальної величини доходу працівника, з якої справляються страхові внески до Пенсійного фонду та інших фондів соціального страхування;

— Пенсійний фонд України залишити працювати в межах солідарної системи пенсійного забезпечення як на противагу накопичувальній системі пенсійного забезпечення, яким будуть займатися, за нашою пропозицією, державні чи приватні накопичувальні фонди, які повинні бути відокремленими від Пенсійного фонду України;

— податок на доходи від депозитних операцій ввести, як утримання (а не нарахування) до Пенсійного фонду України.

Бібліографічний список.

1. Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.03 р. № 1058-IV, зі змінами та доповненнями.
2. Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22.05.03 р. № 889-IV (зі змінами та доповненнями), у т. ч. від 15.06.04 р. № 1781-IV та від 01.07.04 р. № 1958-IV
3. Мельничук В. <http://www.epravda.com.ua/publications/2010/03/22/230436/>
4. Коваль О. Підвищувати треба не пенсійний вік, а офіційну зарплату. Пенсійна реформа очима не стороннього. Дзеркало Тижня / Гроші. № 33 (813) 11 - 17 вересня 2010 р.
5. Іванова Л. М. Окремі аспекти реформування податкової системи України. Наукові записки. Том 77. Юридичні науки. 2008
6. Іванов Ю. Б., Карпова В. В., Карпов Л. Н. Налоговый менеджмент. — Х., 2006. - 488 с.
7. Сайт Державного комітету статистики — www.ukrstat.gov.ua
8. Сайт Міністерства фінансів — www.minfin.gov.ua

Галахова О.В. Пропозиції щодо негайних заходів з поповнення доходної частини пенсійного фонду України [Текст]/О.В. Галахова//Сталий розвиток економіки. - 2010. - № 3'2010. - С. 305-308.